

_____ hokimligi
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ maktabgacha va
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
__-umumiy o'rta ta'lim maktabi
chizmachilik fani o'qituvchisi

_____ning
20__-20__-o'quv yiliga 9-sinflar uchun
I yarim yillik

DARS
ISHLANMALARI

“TASDIQLAYMAN”

O‘IBDO‘ _____

20__-20__-o‘quv yili uchun tuzilgan tasviriy san’at fanidan I yarim yilik taqvimiy mavzu rejasi

№	Mavzu nomi	Soat	Sana	Izoh
I chorak				
1.	8-sinfda chizmachilikdan olgan bilimlarni qisqacha takrorlash va umumlashtirish	1		
2.	Kesimlar	1		
3.	Kesim turlari	1		
4.	Kesimlarda shartlilik va soddalashtirishlar	1		
5.	Qirqimlar	1		
6.	Qirqim turlari	1		
7.	Oddiy va mahalliy qirqimlar. Ularning chizmalarda belgilanishi	1		
8.	BSB- 1 (25 ball) amaliy ish	1		
9.	Ko‘rinishning yarmi bilan qirqimning yarmini birlashtirish	1		
10.	Ko‘rinishning qismini qirqimning qismi bilan birlashtirib tasvirlash.	1		
11.	Aksonometrik proyeksiya (Izometriya) da qirqimni tasvirlash	1		
12.	Frontal dimetriyada qirqimni tasvirlash. Kesim va qirqim talab, qilinadigan detallarning eskizini chizish	1		
13.	BSB- 2 (25 ball) grafik ish	1		
14.	Eskiz chizish bo‘yicha amaliy dars va texnik rasm chizish	1		
15.	ChSB -1 (40 ball) amaliy ish	1		
16.	Chizmalarda shartlilik va soddalashtirish.	1		

Sana:				
Sinf:				

Mavzu: 8-sinfda chizmachilikdan olgan bilimlarni qisqacha takrorlash va umumlashtirish

Ta'limiy maqsad: muhandislik chizmalarini bajarishda grafik savodxonlik iste'dod, yuksak saviyali muhandis yuqori aniqlikdagi grafik ishlar, mashinasozlik chizmalarini bajarishga o'rgatish. Narsaning aniq shakli va o'lchamlarini to'liq ifodalaydigan va buyumni nazorat qila oladigan tekislikdagi tasvir haqida tushuncha berish.

Tarbiyaviy maqsad: chizmachilik asboblardan to'g'ri foydalanib, chizmalarni to'g'ri chizishga o'rgatib borish va fazoviy tasavvur qilish qobiliyati va mantiqiy fikrlashga o'rgatish.

Rivojlantiruvchi maqsad: o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini oshirish, oddiy chizmalardan tortib murakkab chizmalargacha xatosiz ishlashni o'rgatib borish.

Dars metodi: tushuntirish, savol-javob, suhbat, amaliy, yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Dars turi: yangi bilim berish

Dars metodi; tushuntirish, savol-javob, noan'anaviy, suhbat, amaliy

Jihozi: geometrik jismlar, kompyuter texnikasi, chizmachilik asboblari, tarqatma materiallar, chizma qog'ozlari, chizmalar.

O'quvchilarda shakllantiriladigan tayanch kompetensiyalar elementlari:

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi:

media vositalardan zarur bo'lgan axborotlarni izlab topa oladi.

Milliy va umummadaniy kompetensiya:

orasta kiyinish, yurish-turishda madaniy me'yorlarga va sog'lom turmush tarziga amal qila oladi.

I. Tashkiliy qism: dars uchun yetarli miqdorda zarur ashyolar hozirlanadi.

Doskaga dars mavzusi va tegishli ma'lumotlar yozib qo'yiladi.

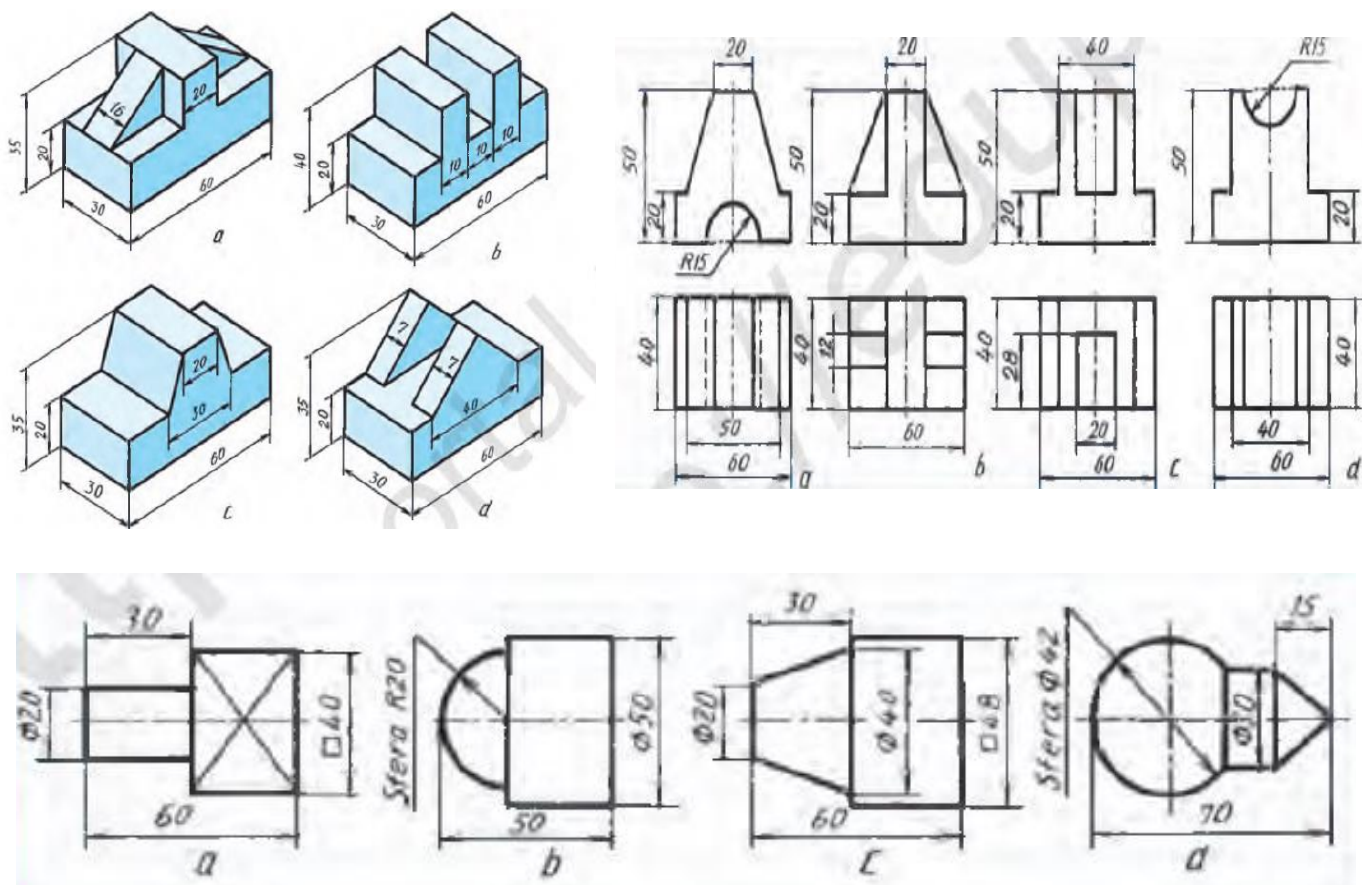
II. Darsning borishi:

№	Bo'limlar	Vaqt
1	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2	O'tgan mavzuni mustahkamlash	5 daqiqa
3	Yangi mavzu bayoni	15 daqiqa
4	Yangi mavzuni mustahkamlash	10 daqiqa
5	O'quvchilarni rag'batlantirish. Darsni yakunlash.	10 daqiqa
6	Uyga vazifa	2 daqiqa
Jami		45 daqiqa

III. Mustahkamlash:

Detalning tasvirini chizishda uning ko'rinishlari sonini kamaytirish maqsadida barcha shartlilik va soddalashtirishlardan foydalaniladi. Quyida 8-sinfda o'tilgan barcha mavzularni qisqacha takrorlash maqsadida mashqlar berilgan. Ushbu berilgan mashq (yoki shunga o'xshash) modellardan birortasining eskizini (1.1-chizma), chapdan ko'rinishini (1.2-chizma) va texnik rasmini hamda detal qanday geometrik jismlardan tashkil topganligini (1.3-chizma) tahlil qilishni takrorlagandan keyin, o'quvchilar o'zlari

o'qituvchi nazoratida istagan variantni mustaqil bajarishlari lozim. Mashqlar bajarilgandan keyin 8-sinfda olgan bilim va k o 'nikmalar umumlashtiriladi. O'quvchilar tomonidan yo' l qo'yilgan xato va kamchiliklar chizib ko'rsatiladi hamda ko'rgazmali qurollar yordamida tushuntiriladi. 9-sinfda bunday xatolar takrorlanmasligi uchun o 'quvchilar bilan savoljavob orqali o 'tilgan mavzularni mustahkamlab borish lozim.

IV.Baholash: 1. Detalning asli (yaqqol tasviri)ga qarab uning kerakli ko'rinishlarini chizing va boshqa detalning eskizini bajaring (1.1-chizma).

2. Detalning berilgan ko'rinishlarini ko'chirib chizing va chapdan ko'rinishini aniqlang va texnik rasmini bajaring(1.2-chizma).

3. Detal qanday geometrik jismlardan tuzilganligini tahlil qiling va har bir jismni turli ranglarga bo'yab chiqing (1.3-chizma)..

V.Uyga vazifa: mavzuni o'qib kelish, mavzu bo'yicha bilimlarni mustahkamlash va mavzu yuzasidan savol-javobga tayyorlanish.

O'IBDO': _____ (imzo) _____ (sana)

Sana:				
Sinf:				

Mavzu: Kesimlar

Ta'limiy maqsad: muhandislik chizmalarini bajarishda grafik savodxonlik iste'dod, yuksak saviyali muhandis yuqori aniqlikdagi grafik ishlar, mashinasozlik chizmalarni bajarishga o'rgatish. Narsaning aniq shakli va o'lchamlarini to'liq ifodalaydigan va buyumni nazorat qila oladigan tekislikdagi tasvir haqida tushuncha berish.

Tarbiyaviy maqsad: chizmachilik asboblardan to'g'ri foydalanib, chizmalarni to'g'ri chizishga o'rgatib borish va fazoviy tasavvur qilish qobiliyati va mantiqiy fikrlashga o'rgatish.

Rivojlantiruvchi maqsad: o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini oshirish, oddiy chizmalardan tortib murakkab chizmalargacha xatosiz ishlashni o'rgatib borish.

Dars metodi: tushuntirish, savol-javob, suhbat, amaliy, yangi bilim beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi.

Dars turi: yangi bilim berish

Dars metodi; tushuntirish, savol-javob, noan'anaviy, suhbat, amaliy

Jihozi: geometrik jismlar, kompyuter texnikasi, chizmachilik asboblari, tarqatma materiallar, chizma qog'ozlari, chizmalar.

O'quvchilarda shakllantiriladigan tayanch kompetensiyalar elementlari:

Kommunikativ kompetensiyasi:

ijtimoiy moslashasha oladi.

O'zini-o'zi rivojlantirish kompetensiya:

hayot davomida o'qib-o'rganish, bilim, tajribani mustaqil ravishda muntazam oshirib bora oladi.

Matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish hamda foydalanish kompetensiyasi:

kundalik faoliyatda turli formula, model, chizma, grafik va diagrammalarni o'qiy olish va foydalanish. Ihteraktiv tarzda bilim olish.

I. Tashkiliy qism: dars uchun yetarli miqdorda zarur ashyolar hozirlanadi.

Doskaga dars mavzusi va tegishli ma'lumotlar yozib qo'yiladi.

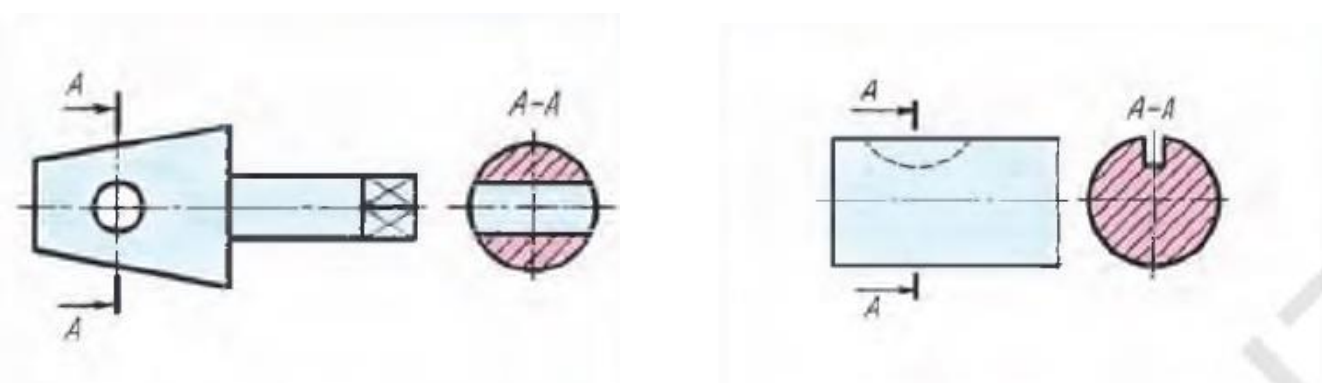
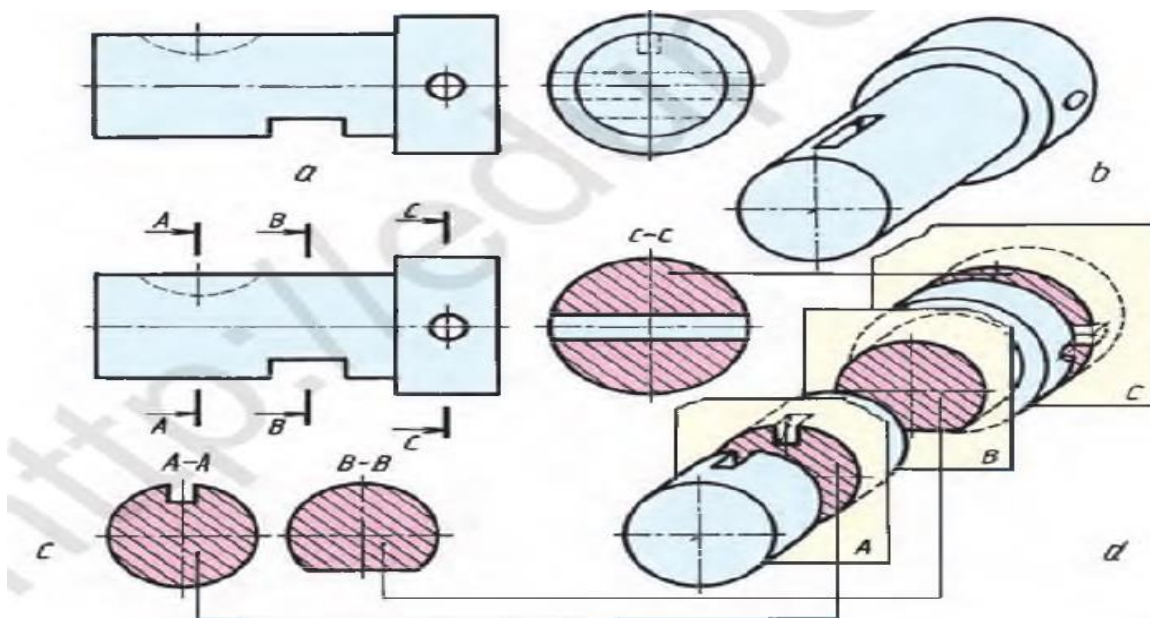
II. Darsning borishi:

№	Bo'limlar	Vaqt
1	Tashkiliy qism	3 daqiqa
2	O'tgan mavzuni mustahkamlash	5 daqiqa
3	Yangi mavzu bayoni	15 daqiqa
4	Yangi mavzuni mustahkamlash	10 daqiqa
5	O'quvchilarni rag'batlantirish. Darsni yakunlash.	10 daqiqa
6	Uyga vazifa	2 daqiqa
Jami		45 daqiqa

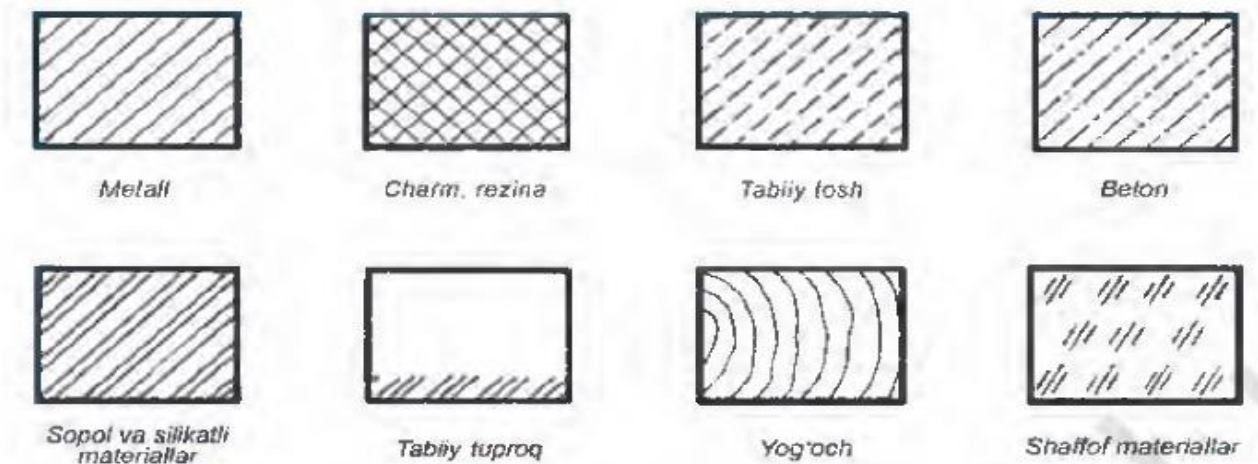
III. Mustahkamlash:

Har qanday detal uning aniq bajarilgan chizmasi orqali yasaladi. Standart talabiga muvofiq detal chizmasi barcha soddalashtirish va shartliliklar qo'llanilgan holda eng kam ko'rinishlarda chizilishi lozim. Aks holda, chizmani o'qish murakkablashib ketadi va

detalning geometriyasini o'qish qiyinlashib, yasalgan detal yaroqsiz bo'lishi mumkin. Detalning u yoki bu qismi shaklini aniqlash maqsadida kesim qo'llaniladi. Uning ichki tuzilishini aniqroq bilish maqsadida kesim bilan birga qirqim ham qo'llaniladi. Shunday qilinganda detalning ko'rinishlari soni kamayadi. Kesim deganda detalning shaklini uning o'qiga perpendikulyar qilib o'tkazilgan tekislik orqali aniqlash usuli tushuniladi. Shunda tekislikda hosil bo'lgan yuza kesim deyiladi. Kesim standartga muvofiq bajariladi. Kesimdan ko'proq val, o'q, shatun kabi detallarning shakli va ulardagi o'yiq chuqurcha, bo'rtiq kabilarning geometriyasini aniqlashda qo'llaniladi. Bunday elementlarning o'qlari orqali detal o'qiga perpendikulyar qilib kesuvchi tekislik o'tkazilsa, detalning ko'ndalang kesimi hosil bo'ladi. 2.1-chizma, b dagi va l ko'rinishining yaqqol tasviri (2.1-chizma, a) ga qarab uni o'yiq, teshik va chuqurchalari orqali aniqlash mumkin. Agar valning yaqqol tasviri berilmasa, b a 'zi elementlarning shakli, chuqurligini aniq lash qiyin bo'ladi. Masalan, segment shponka uchun o'yilgan ariqchaning eni (A-A), B-B kesimdagi liskaning shakli va chuqurligi, detaldagi kichik silindrik teshik noaniq bo'ladi. Ularga kesimlar qo'llanilsa, hammasi ravshanlashadi (2.1-chizma, A -A , B-B, C-C kesimlar). Kesim hosil qilish va uni belgilash. Kesuvchi tekislik detal konturiga nisbatan perpendikulyar qilib o'tkaziladi (2.1-, 2.3- va 2.4-chizmalar). Bu tekislik detal ko'rinishida ham uning konturiga perpendikulyar bo'ladi. Detal konturi 2.2- chizmadagidek simmetriya o'qiga nisbatan parallel bo'lmasa, A tekislik detalning simmetriya o'qiga perpendikulyar qilib o'tkaziladi. Yaqqol tasvirda kesuvchi tekislik to'liq ko'rsatilsa, detal ko'rinishida uzun yo'g'on chiziqlar kesmasi tarzida chiziladi. Ular kesuvchi tekislikning izlari hisoblanadi. Bu kesim chiziqlari detalning kontur chizig'iga nisbatan 1,5-2 barobar qalinroq chiziladi. Unga qo'yilgan yo'nalish ko'rsatkichi (strelka) kontur chizig'iga nisbatan ikki marta ingichka bo'ladi (2.4-chizma). Kesimni belgilovchi tekislik belgisi A yo'nalish ko'rsatkichining ustida va ostida yoki tashqi tomonlarida yozilishi mumkin. Yaqqol tasvirda kesuvchi tekislik belgisi A bir marta yozilsa, detal chizmasida A -A ko'rinishida yoziladi.

Hosil bo'lgan kesim yuzasi chizmaning bo'sh joyiga ko'rsatilgan yo'nalish tomoniga nisbatan 90° ga burib tasvirlanadi. Shunda kesim kuzatuvchiga nisbatan frontal joylashadi (2.4-chizma, c). Kesim va qirqimlar bir xil belgilanadi (2.4-chizma, a). Ko'rsatkich (strelka) ning shakli va o'lchamlari 2.4-chizma, b da ko'rsatilgan. Kesim qo'llanilganda detallarning kesilgan yuzalarini standartga muvofiq shartli belgilash qabul qilingan. Chizmada materiallarni tez va oson farqlash maqsadida ular turli ko'rinishda shtrixlanadi.

Materiallarning kesimda grafik belgilanishi. Detal chizmasida kesim yoki qirqim qo'llanilgan bo'lsa, o'sha joy yuzalari ma'lum tartibda belgilanishi lozim. Detal metall dan yasalgan bo'lsa, kesim yoki qirqim 2.5-chizmadagidek shtrixlab chiqiladi. Shtrix chiziqlari detalning asosiy kontur (hoshiya chizig'i) yoki o'q chizig'iga nisbatan 45° burchak ostida o'ng yoki chap tomonga qiyalatib chiziladi. Shtrixlar ingichka tutash chiziqda bajariladi. Bitta detalning barcha ko'rinishlarida bajarilgan qirqim yoki kesimlarda bu yuzalar bir tomonlama shtrixlanishi va shtrixlar orasi ham o'zaro teng bo'lishi shart. Yog'ochdan tashqari boshqa materiallar metallar kabi hoshiya chizig'iga nisbatan 45° burchakda qiyalatib chiziladi. Shtrixlar orasidagi masofalar materiallarning turiga qarab har xil bo'ladi. Metall, charm, rezina, tabiiy tosh, betonlarda 1,5-2 mm, sopol (keramika) va silikatli materiallarda qo'shaloq chiziqlar oralig'i 1,5-2 va 5-7 mm bo'ladi. Tabiiy tuproq uchta o'zaro parallel kalta chiziqlar oralig'i 1-2 mm, to'plam chiziqlar oralig'i 3-5 mm qilib qoldiriladi. Ba'zi materiallarning kesim va qirqimda grafik belgilanishi 2.5-chizmada ko'rsatilgan.

IV. Baholash:

1. Kesim nima maqsadda qo'llanadi? m
2. Kesimda miing yuzasi qanday tasvirlanadi?
3. Kesimlar qanday tasvir hisoblanadi.

V. Uyga vazifa: mavzuni o'qib kelish, mavzu bo'yicha bilimlarni mustahkamlash va mavzu yuzasidan savol-javobga tayyorlanish.

O'IBDO': _____

(imzo)

(sana)

*v**e**b-saytimiz: Zokirjon.com*

*Zokirjon.com. v**e**b-sayiti orqali o‘zingiz uchun kerakli hujjatlarni yuklab olishingiz mumkin.*

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

35 listdan iborat 9-sinf chizmachilik fanidan I yarim yillik konspektni to‘loq holda olish uchun telegramdan yozing.

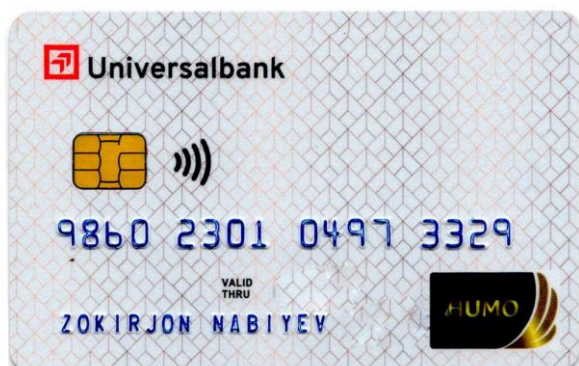

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev** Zokirjon**

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To‘liq holda olganingizdan so‘ng:
Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali v**e**b-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalarga tarqatmang.

**OMONATGA
HIYONAT QILMANG.**

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo'ling!
Bizda maktablar uchun quydagi hujjatlar mavjud.

- 1. 1-11-Sinflar uchun kelajak soati ish reja va konspektlari**
- 2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to'garak hujjatlari**
- 3. Sinf rahbar hujjatlari**
- 4. Metodbirlashma hujjatlari**
- 5. Ustama hujjatlari**
- 6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar va tezislar**
- 7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)**
- 8. Maktab ish hujjatlari**
- 9. Direktor ish hujjatlari**
- 10. MMIBDO' ish hujjatlari**
- 11.O'IBDO' ish hujjatlari**
- 12.Psixolog hujjatlari**
- 13.Xotin-qizlar qo'mitasi ish hujjatlari**
- 14.Kutubxona mudirasi ish hujjatlari**
- 15.Besh tashabbus hujjatlari**
- 16. Ommalashtirish uchun dars ishlanmalar va ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar**